



Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Concept-Uitvoeringskader onteigening
Datum	04-11-2025
Documentnummer	UTSP-1651247261-2507
Van	Jan Dijkstra
Telefoonnummer	+31636233010
E-mailadres	jan.dijkstra@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	GEB
Portefeuillehouder	Bakker
Bijlage	Concept-uitvoeringskader onteigening

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

Met dit concept uitvoeringskader vullen wij het uitvoeringskader van de nota Grondbeleid 2024-2028 aan met de kaders waarbinnen de provincie Utrecht het onteigeningsinstrument kan inzetten.

Inleiding:

Dit uitvoeringskader komt voort uit het coalitieakkoord 'Aan de slag voor Utrecht' waarin staat opgenomen dat er halverwege de bestuursperiode een afwegingskader voor onteigening aan Provinciale Staten zal worden voorgelegd.

Voor veel provinciale doelen is grond nodig. Bijvoorbeeld voor het aanleggen van wegen, energie-infrastructuur, natuurrealisatie, verplaatsing van landbouw of woningbouw. Veel doelen kunnen gerealiseerd worden zonder dat de provincie eigenaar wordt van de grond of door vrijwillige grondaankoop. Indien dat echter niet lukt en de verwerving van de gronden echt noodzakelijk en urgent is, biedt de Omgevingswet de mogelijkheid om over te gaan tot onteigening.

Hoewel onteigening ingrijpend is, biedt het in sommige gevallen ook kansen om dit instrument in het beleid op te nemen. Bij onteigening of verkoop ter voorkoming van onteigening ontvangt de eigenaar schadeloosstelling. Dit is een hogere vergoeding dan de taxatiewaarde die de eigenaar ontvangt bij vrijwillige verkoop, zonder dat er sprake is van staatssteun. Vanwege deze hogere vergoeding is het vaker mogelijk om tot minnelijke grondverwerving te komen, zonder dat daadwerkelijke onteigening nodig is.

Provinciale Staten zijn onder de Omgevingswet bevoegd te besluiten over onteigening. Het eventueel vaststellen van een onteigeningsbeschikking vindt echter pas plaats in een late fase nadat al vele andere stappen doorlopen zijn. De keuze om, in het uiterste geval, onteigening voor een bepaald project of beleidsdoel in te zetten, is in een eerste plaats een beleidsmatige keuze. Het uitvoeringskader biedt handvatten om tot een dergelijke beleidskeuze te komen en beschrijft de werkwijze voor het doorlopen van de volgende besluitvormingsstappen tot aan het vaststellen van een onteigeningsbeschikking, waarbij zowel aandacht is voor de juridische eisen als voor de beleidsmatige afwegingsruimte. Het uitvoeringskader is mede van belang

om te waarborgen dat Provinciale Staten vroegtijdig worden betrokken bij de besluitvorming met betrekking tot onteigening en niet door een onteigeningsbeschikking verrast worden.

Het uitvoeringskader biedt inzicht in welke gevallen onteigening een geschikt instrument is. Hierbij wordt eerst een overzicht gegeven van het huidige beleid, vervolgens wordt het juridisch kader geschetst en wordt een overzicht gegeven van de andere beschikbare grondinstrumenten.

De besluitvorming over onteigening vindt plaats in drie fases, namelijk het beleidskader, het ruimtelijk besluit en de onteigeningsbeschikking. Het uitvoeringskader geeft een beschrijving van de verschillende fases en geeft aan welke afwegingsruimte er in welke fase is. Ten slotte volgt een beknopt afwegingskader waarin een samenvattend overzicht wordt gegeven van de stappen en eisen om tot een onteigening te komen.

Het uitvoeringskader is een beschrijving van het instrument onteigening en van de werkwijze om tot besluitvorming te komen. Het beschrijft enkele algemene kaders, waarvan de belangrijkste is dat vrijwilligheid altijd de voorkeur heeft. Het uitvoeringskader legt geen nieuw beleid vast.

Vervolgprocedure / voortgang:

Het concept uitvoeringskader onteigening kan ter bespreking worden geagendeerd in de commissie van Provinciale Staten. De reacties uit de commissie worden door het college meegenomen bij de definitieve vaststelling van het uitvoeringskader onteigening. Het definitieve uitvoeringskader zal in het eerste kwartaal van 2026 door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld. Deze vaststelling zal plaatsvinden voordat het definitieve UPLG wordt vastgesteld. Het vastgestelde uitvoeringskader onteigening zal worden toegevoegd aan het uitvoeringskader bij de Nota grondbeleid 2024-2028. Het definitieve uitvoeringskader onteigening zal aan de Provinciale Staten ter kennisname worden verzonden.

In december ontvangen de Staten een Quicksan Grondinstrumentarium naar aanleiding van de daartoe aangenomen motie. De grondinstrumenten die in het Uitvoeringskader Onteigening slechts kort besproken worden, komen hierin uitgebreider aan bod.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen